

Savanyó Jóska és Bálint gazda Történetek a betyárvilág korszakából XIV.

Emlékhely lehetne a Hidegkút és Tótvázsony határában fekvő Sópuszta romja. 110 esztendővel ezelőtt, 1907. április 7-én itt halt meg Savanyó Jóska, az utolsó bakonyi betyárok egyike.

Élettörténetét többen is feldolgozták, levéltárakban kutatva, bírósági vádiratokat lapozva, helybeli öregek történeteit feljegyezve. Bandája, Sobri Jóska és Milfajt Ferkó csapatához hasonlóan kisebb kihágások, lopások miatt törvényen kívülé vált szegénylegényekből állt. Egymás mellett végsőig kitartottak, egymás illetve segítők ellen nem vallottak. Így pártfogóik, orgazdahálózatuk soha nem került kézre. Ugyanakkor a gazdagabb nemesi rétegből jó páran védelmi pénz, mások pedig „jótett”-búvóhely, koszt, kvártély biztosítása ellenében tudhatták életüket és vagyonukat biztonságban.

Ahogy az Alföldön, úgy itt, a Bakonyban is a betyárok elsősorban könnyen értékesíthető készpénzt, ékszert raboltak. Egyúttal az uzsorakamatra kiadott váltókat eltüntetvén, sokszor okafogyottá váltak a már amúgy is eladósodott szegényemberekkel szembeni követelések. Ezért is bírták a nép támogatását. No meg azért is, mert sokszor szerelem is szövődött a csárdákban, búcsúi bálokban a bátor legények és a szemrevalóan csinos menyecskék között.

Savanyó Jóska és Bálint gazda

Elengedték úgy, hogy haja szála sem görbült és a pénze is megmaradt!

2 / 4

balatonszőlősi Sós-kút felett épült híres-nevezetes sárga pincét nyitotta... Itt, ha szorult a hurok körülöttük, meghúzhatták magukat a betyárok, vagy éppen innen kiindulva üthettek rajta valamelyik környékbeli hatalmasságon...

A közvetlenül az erdő szélén épült préházat feltűnés nélkül közelíthették meg, és hagyhatták el, ha a szükség úgy hozta, akár fényes nappal is! Ugyanakkor jól védhető rácsos ablakaiból kémlelve a Nagy-Gella felé a szőlőhegyet, észrevétlenül senki meg nem közelíthette búvóhelyüket. Két szobájában, szénapadlásán kényelmesen elfértek, a szabadkéményes konyhájában, vagy kint bográcsban bármikor főzhettek egy ízletes vadvörköltet... A több mint 11 méter hosszú terméskőből készült boltíves pincében két hosszú sorban álltak csántérfákon [\[1\]](#) a boroshordók, annak rendje-módja szerint csapra is verhettek egyet-egyet, ha nagyon megszemjastak.

Koccintottak sokszor a gazdával egymás egészségére, ha éppen itt időztek. Éjszakába nyúló beszélgetéseik során kalandos életútjukról is beszámoltak, de soha szó sem esett terveikről... Vendégként időztek itt, és megköszönve a szíves vendéglátást búcsúztak el minden esetben.

Annyi bizonyos, az 1876-os esztendő után történhetett meg a fent említett eset, mivel a ház oromzatdíszén a három fürt szőlő mellett ezen évszám szerepel. Bálint gazda irigyei szerint a betyárok nem kevés pénzt adtak az építkezéshez. A valóságban a rengeteg munka, az okos, ügyes gazdálkodás hozta meg gyümölcsét, és így lehetett a szőlőhegy méltán legnagyobb, egyedülálló préházát megépíteni... A még most is látható hatalmas prés, a hosszú pince pedig a dúsan termő szőlőtőkéről ad tanúbizonyságot! Körös-körül gyümölcsfák sorakoztak, alma, körte, berkenye, és mindből kiváló pálinka vagy lekvár készülhetett.

Az épület mögött, mint oly sok más helyen is, bicskabányát [\[2\]](#) nyitottak, építőanyagot innen lehetett beszerezni. Ugyanakkor nem kevés kő és még több szakértelem kellett a másfél méter vastag falak, a boltívek, és ma már csak térképen szereplő gazdasági épület, egy istálló felhúzásához.

A még oly közeli faluból kiszekerezve, a marhákat jászolhoz kötve, dologidőben sokszor

Írta: Sütő Krisztián

2020. augusztus 10. hétfő, 00:00 - Módosítás: 2020. augusztus 09. vasárnap, 13:05

egész hetet is kinn töltött a hegyen a jó Bálint gazda. Hidegkútra csak vasárnapi misére és ebédre tért haza. Soha nem feledte azt a bizonyos éjszakát, és azt a pár évet, mikor a bakonyi betyárokkal összehozta a sors.

[1] Pincékben, a hordók alá alapzatul fektetett gerenda, ászokfa

[2] Rövid élettartalmú kisebb bányá, melyet az idők folyamán többször felnyitottak illetve bezártak.